

Тетяна ГОЛДАК

кандидат історичних наук,

викладач Львівського університету бізнесу та права

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА УКРАЇНЦЯМИ ПЕРЕМИШЛЯ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

***Анотація.** У статті простежується перебіг святкування Шевченкових вечорниць в Перемишлі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Джерельною базою статті стали українські газети “Діло”, “Руслан”, “Мета” і документи Центрального державного історичного архіву України у Львові, які дають широкую панораму проведення святкових вечорів, розглядається участь у них гімназійної та шкільної молоді.*

***Ключові слова:** Шевченкові вечорниці, пам'ять, молодь, святкові вечори.*

Відзначення Шевченкових роковин було не тільки вшануванням його пам'яті, але й тим чинником, довкола якого об'єднувалася національна культура українського населення Перемишля та околиць. У своїй творчості Великий Кобзар відобразив ті думки й настрої, які були важливими в житті українців того часу. У другій половині ХІХ – початку ХХ ст. чи не єдиною книжкою в більшості українських осель був “Кобзар”, із якого вчили напам'ять вірші, за яким вчилися читати.

Актуальність дослідження зумовлюється потребою об'єктивного й детального дослідження цієї події національного значення. Серед авторів, які описують початки захоплення творчістю Т. Шевченка в Перемишлі другої половини ХІХ ст., відзначимо Є. Грицака, В. Пилиповича та В. Петрикевича. Культ Поета в Галичині до Першої світової війни розглянув Б. Загайкевич. Проте ці наукові дослідження не деталізують святкування в навчальних закладах міста першої половини ХХ ст.

Завдяки родинним, товариським і торговельним взаєминам між австрійською Галичиною та російською Україною відбувався обмін книжками, рукописами та іншими культурними надбаннями. Як відомо, на початку ХІХ ст. до Галичини по-

трапляли твори українських письменників і вчених з Наддніпрянщини. Серед них, звичайно, були й поезії Т. Шевченка, під впливом яких університетська й старша гімназійна молодь почали організовувати таємні гуртки “Громади”, які постали у Львові, Тернополі, Перемишлі, Станіславові, Самборі й Коломиї. На зібраннях молодь читала українські видання, твори Т. Шевченка, розвиваючи цим свій національний світогляд. Загалом до смерті поета в Галичині його твори знав лише невеличкий гурток людей, що був пов’язаний з першими діячами галицького національно-культурного відродження. А сам “культ Шевченка” в Перемишлі розпочинається щойно після його смерті [1, 7].

Поширення культу Т. Шевченка та популяризація його імені через організацію вечорниць по всіх містах Галичини відбувалося нерівномірно. Це залежало здебільшого від гуртка ідейних людей, не раз від конкретних діячів. Першим містом у Галичині, де були влаштовані вечорниці на честь Т. Шевченка, став Перемишль [1, 40]. Тут ще перед 1863 р. молодий гімназійний учитель М. Полянський познайомив учнів з творами Т. Шевченка. Ще більше зусиль у справі поширення його творів серед перемишльської молоді доклав професор А. Вахнянин, який від жовтня 1862 р. був вихованцем Перемишльської духовної семінарії, а від грудня 1863 до 1865 рр. учителював у перемишльській гімназії як “суплент” (заступник учителя) [2, 329].

1863 р. у Перемишлі А. Вахнянин заснував “Студентську громаду” з учнів старших класів гімназії та вихованців місцевої духовної семінарії [3, 316]. Його зусиллями 26 лютого 1865 р. відбувся перший на західноукраїнських землях Шевченківський концерт у залі “Під Провидінням”, на якому прозвучали вірші Поета, інших авторів, а під кінець вечора “молоді козаченьки, що стояли зь-півкруга за декламатором, гукнули сильним хором завітній гимнь Тараса: Це не вмерла Україна И слава и воля!...” [4, 81]. Це було перше публічне виконання гимну. Ноти цього твору вийшли друком 1885 р. у збірці хороших творів “Кобзар” за редакцією А. Вахнянина і П. Бажанського [5, 166]. Музику до твору П. Чубинського написав М. Вербицький. Композитор мав на-

мір створити пісню, яка б замінила “інфантильний” у своєму змісті гімн часів “весни народів” — “Мир вам, браття” (також перемишльського композитора П. Любовича).

Загалом за часів перебування А. Вахнянина в Перемишлі (1863-1865) культ Т. Шевченка ширився через гімназійну “Громаду” між перемишльським громадянством. Він залучив до цієї справи о. д-ра Г. Гинилевича, ректора духовної семінарії, який дозволив членам “Громади” збиратися в музеї семінарії (у будинку капітули), де потайки щосуботи влаштували декламаторські “пополуднівки”, на яких учні декламували твори Т. Шевченка та інших поетів і ознайолювалися з новою українською літературою. Згодом із цього постали декламаційно-вокальні сходи. Саме о. Г. Гинилевич посприяв тому, аби в календарі-альманаху “Перемишлянин” за 1863 р. вийшла перша в Галичині розвідка про Т. Шевченка авторства А. Вахнянина “Денецо за музу Шевченкову й розбір думи передсмертної”, видрукувана фонетичним правописом під псевдонімом “Н. з надь Сяну” [2, 331-332].

1868 р. академічне товариство “Львівська громада”, що впродовж двох років існування згуртувало навколо себе не тільки всю народолюбну студентську молодь, а й старше покоління, та налагодило контакти з іншими “Громадами”, влаштувало вечір пам’яті поета. Насправді було доволі важко влаштувати такі перші декламаційно-музичні вечорниці тоді, коли у Львові поза “Руською бесідою”, заснованою 1861 р. для плекання товариського життя та опіки над народним театром, не було жодних інших товариств. Найбільше труднощів було з музичною частиною такого вечора. Окрім невеликих творів П. Любовича, М. Вербицького та І. Лаврівського, українська музична творчість на той час ще не могла себе нічим помітним виявити. Коли А. Вахнянин виїхав з Перемишля, місто частково почало втрачати інтерес до Т. Шевченка. Так тривало аж до 70-х рр. ХІХ ст., коли в перемишльській гімназії з’явилися професори Ю. Желехівський і Д. Гладилевич, які знову розбудили захоплення творами Т. Шевченка. У 1871/72 навч. р. відбувся тут перший гімназійний вечір пам’яті Т. Шевченка та, мабуть, перший у Галичині в державному закладі. Із цієї

нагоди товариство “Руська бесіда” запропонувало своє приміщення, де зібралися не тільки учні гімназії, а й запрошені гості. З промовою виступив Г. Гладилевич, урочистість продовжили співи й декламації.

1872 р. відбувся другий громадський концерт пам’яті Т. Шевченка, на якому Є. Желехівський виголосив промову про Шевченка як поета й громадянина. Наступного 1872/73 навч. р. учні Перемишльської гімназії планували знову влаштувати концерт, однак директор гімназії о. Т. Полянський (українець) не дозволив. Тоді учні організували таємне поминання Шевченка в кімнаті готелю, але про це довідалася дирекція гімназії, й учнів було покарано кількогодинним карцером.

У наступних роках шевченківські свята відбувалися в приватних помешканнях учнів. Наприкінці 1870-х рр. не було проведено навіть скромних концертів, тож молодь ходила тільки на громадські концерти. Але й цих концертів було мало, тому що в Перемишлі запанували москвофіли, які найбільше підривали пошану до Т. Шевченка, його творів, зводили наклепи на поета.

Отже, перші концерти, присвячені Т. Шевченкові, які влаштувала гімназійна молодь, сягають 1872 р. Відкриття української гімназії дало молоді можливість організувати відкриті вечори для широкої аудиторії. Програма концертів складалася з святкових промов, авторами яких були учні старших класів, у художній частині декламували твори поета, звучали музичні твори європейських класиків. Учні складали навіть численні музичні ансамблі, хори та драматичні гуртки. Запрошували також виконавців з-поза школи. Такі концерти завершувалися зазвичай виступом директора, а серед слухачів часто бували представники українського духовенства: К. Чехович та Й. Коциловський. Урочистості проводили в ліцеї українського Інституту для дівчат (створений 1903 р.). Літературні, музичні й художні зацікавлення української гімназійної молоді формувалися під впливом відомих митців і культурних діячів, освітян кінця ХІХ — початку ХХ ст., які в цей час працювали в українських середніх школах Перемишля. Зокрема, С. Людкевич у Перемишлі написав один із найбільших своїх творів — кантату

“Кавказ” на слова Т. Шевченка; Олена Кульчицька створила цикл портретів українських письменників, серед яких, звичайно, і Шевченка; певний час у перемишльській гімназії учителював В. Щурат — історик української культури, шевченкознавець. Серед учителів назвемо письменників О. Авдіковича, К. Горбала, О. Турянського, а також С. Яричевського (автора книжки про Шевченка “Поет любові і протесту”), визначного психолога С. Балея — автора праці “З психології творчості Шевченка”. Перемишльська преса щорічно широко інформувала своїх читачів про шевченківські святкування, друкуючи програми й репортажі [6, 12-15].

Святкування Шевченкових вечорів знову починається від 1893 р. 11 березня молодь гімназії Перемишля влаштувала концерт на честь поета [7, 30]. 4 березня 1895 року заходами товариств “Руська бесіда”, Перемишльського “Бояна” та філії “Просвіти” в Перемишлі було організовано музичний вечір у пам'ять 34-х роковин смерті Т. Шевченка. Вступне слово виголосив Г. Цеглинський. У виконанні чоловічого хору “Бояна” прозвучали твори “Чи я в лузі” А. Вахнянина, “Огні горять” С. Воробкевича, а жіночий хор “Бояну” презентував “Любов” Дж. Россіні. Професор К. Горбаль виголосив промову “Становище Шевченка в літературі і народі”. Наприкінці концерту мішаний хор і соліст виконали твір Д. Січинського “Дніпро реве” (Діло, 1895, Ч. 49).

Через кілька днів (11 березня) вечір до роковин смерті поета влаштувала молодь Перемишльської державної гімназії з українською мовою викладання, у якій національне виховання проводилося на високому рівні. Тут діяв театральний гурток, хор та оркестр. Гімназія вела активну культурну діяльність, щорічно організовуючи шевченківські урочистості (22) [8, 59]. Прозвучали твори Т. Шевченка “Думи мої”, уривок із “Причинної” — “Реве та стогне Дніпр широкий” та “І мертвим, і живим ...”. Хори виконали Д. Бортнянського “Блажен муж”, М. Вербицького “Хто за нами”, В. Матюка “Заповіт”. Учні гімназії ретельно підготувалися до цього дня: чоловічим і мішаним хорами керував учень 7-го класу Д. Ключник, а оркестр грав під керівництвом учня М. Дуркота, учні 8-го класу

Куціль і Ключник виконали сольні номери, що викликали загальне схвалення (Діло, 1895, Ч. 59).

17 березня 1900 р., відзначаючи чергові роковини смерті Т. Шевченка, перемишльська українська молодь зібралася на вечорниці в залі гімназії. Вхід був безкоштовний за запрошеннями, однак приймали добровільні внески на спорудження пам'ятника Шевченкові (Діло, 1800, Ч. 56). Кілька концертів організувала громадськість у квітні. Зокрема, 5 квітня у пам'ять поета “Перемишльський Боян” за участі товариства “Руська бесіда”, філії “Просвіти”, Народного дому, “Товариства руських жінок”, Селянської ради, Бурси ім. св. Миколая влаштував у залі магістрату в Перемишлі святковий вечір (Діло, 1800, Ч. 61, 62). Окрім музичної програми, було представлено й декламаторську майстерність М. Негребецької в прочитанні уривка з Шевченка “Лічу в неволі дні і ночі”. Проте публіки зібралось на вечорі порівняно мало. Оглядач зауважував, що основний глядач — учениці Руського Інституту для дівчат і гімназійна молодь (Діло, 1900, Ч. 71).

Святкування також влаштували учениці Руського інституту для дівчат у Перемишлі 7 квітня 1900 р. На це свято було запрошено небагато гостей, тому що цей рік був перехідним для інституту, було набрано велику кількість учениць, тривало будівництво ще одного корпусу інституту. Серед запрошених тільки покровитель інституту — владика Чехович, учителі та “виділові”. Очевидно, особливе захоплення викликало те, як інститут приготувався до вечора: “довгий, широкий коридор було прибрано смерекою, образами і коврами. В одному кінці подіум, на нім бюст Шевченка серед зелені гарно прибраний, а з обох сторін бюста дві інститутки в гарних народних костюмах стояли з “Кобзарями” в руках непорушно мов статуї і додавали життя цілому образу. Всі були одягнуті в червоні народні костюми. “Серед зелені була всипана наче могила, а на ній сидів, як би воскреслий сам Тарас Шевченко. Сотні учениць з особливим чуттям виконали “Ще не вмерла...” (Діло, 1900, Ч. 82). Уся аудиторія слухала гімн стоячи.

Особливо активно відзначало місто сорокові роковини смерті поета. Гімназійна молодь зібралася 9 березня 1901 р,

обравши для цього зал “Сокола” [20]. Руські учениці перемишльської жіночої семінарії відзначали уперше Шевченкові роковини у своїй школі. Це була неабияка подія в житті українського жіноцтва, адже до цього часу руські дівчата в польських чи утраквістичних школах ще ніколи не вдавалися на таке відверте маніфестування своєї “руськості”. Очевидно, треба було перебороти чимало перешкод, серед яких найважливішою був брак віри у власні сили. На цей вечір було надіслано 25 приватних телеграм, здебільшого від молоді з усіх сторін (Діло, 1901, Ч. 58).

21 березня 1901 р., чи не вперше для широкої публіки (досі всі концерти були тільки для запрошених), таке саме свято влаштував Руський інститут для дівчат. Зібралася публіка не тільки з Перемишля, а й з довколишніх місцевостей; на запрошення прибув єпископ Костянтин Чехович з крилошанами, уся інтелігенція міста. Добірна програма привернула увагу багатьох цікавих, які хотіли побачити, як інститутки її виконають (Діло, 1901, Ч. 52). Розпочала вечорниці учениця 8-го класу Д. Бесідничка, яка в промові звернула увагу на той вплив, який мала поезія Кобзаря на народ. Вдалим називають виконання музичної частини програми (Діло, 1901, Ч. 57).

Водночас у квітні руські народні товариства в Перемишлі влаштували в залі Руського інституту для дівчат поминальні вечорниці до 40-х роковин смерті Т. Шевченка (Діло, 1901, Ч. Ч. 73). У програмі вечора передбачено виступ жіночого хору в супроводі фортепіано, що виконав твір А. Вахнянина “Живем”, чоловічий хоровий колектив співав Ф. Колесси на слова Т. Шевченка “На музиці”, А. Вахнянина “Ура в бій”, а мішаний хор — “Сив сокіл” В. Матюка (це одна з кращих його пісень “Крилець, крилець, соколе дай” на слова о. Богдана Кирчіва) [9, арк. 23].

У березні (31) 1902 р., відзначаючи чергові роковини, Руський дівочий інститут у Перемишлі влаштував у великому залі власного будинку вечорниці. Хор виконав на слова Т. Шевченка та музику С. Воробкевича “Думи мої”, “Огні горять” і “Ой чого ти почорніло”, М. Лисенка — “Ой у полі три криниченьки”. Також звучали уривки з Шевченкових “Розри-

тої могили” та “Чигирин” [9, арк. 46]. Такі самі святкування 25 травня 1902 р. руські товариства провели в залі Руського інституту для дівчат (Діло, 1902, Ч. 102).

Уже традиційно в березні 1904 р. молодь українсько-руської гімназії в Перемишлі влаштувала щорічний вечір пам'яті [9, арк. 90]. У жовтні 1904 р. закінчено будівництво Народного дому, а в листопаді в Перемишлі відбулося урочисте посвячення. Як цього прагнули й передбачали засновники, упродовж багатьох років він був справжнім вогнищем нового національно-культурного життя. Передусім Народний дім дав прихисток майже всім українським громадським установам і товариствам, які розвивали тут свою економічну та культурно-освітню діяльність. Серед іншого проводили тут і вечори.

У його залі в березні (27) 1906 р. відбувся вечір, який влаштувала українська гімназійна молодь. Як і в попередні роки, звучали твори вітчизняних та іноземних авторів, декламування творів Шевченка [9, арк. 9-10]. Наступним було святкування вже в грудні (7) цього самого року вихованками Руського інституту [9, арк. 125].

Кожний концерт, вечорниці знаходили відгук на сторінках преси. Особливу активність у цьому аспекті виявила газета “Діло”, огляд подій культурного життя з'являвся на сторінках газети “Руслан”. Активно прилучалося до організації вечорів прогресивне перемишльське жіноцтво. Зазвичай програма передбачала вступне слово на пошану Кобзаря, декламування його віршів, виступи хорових колективів і сольні номери. Звучали твори українських композиторів і світова класика. Це підносило престиж української музики в контексті світової. Важливо, що, окрім професійних співаків, інструменталістів і хорових колективів, до яких сміливо можна зарахувати хори “Бояна”, перемишльські інституції, освітні установи представляли власні мистецькі сили — декламаторів, співаків, піаністів.

Скажімо, до сорок шостих роковин смерті поета учні гімназії влаштували вечорниці (8 березня 1907 р.) у приміщенні Народного дому [10, арк. 37]. А 6 квітня 1907 р. у заходом українко-семінаристок (жіночу семінарію засновано 1870 р.)

відбулися Шевченкові вечорниці, на яких хори виступили під диригентурою о. Копка. Значний інтерес присутніх викликали надзвичайно вдалі декламації (Діло, 1907, Ч. 74). До піднесення свята причинився владика К. Чехович.

У березні 1908 р. з успіхом відбувся шевченківський концерт, прибуток із якого призначався для незаможної молоді міста (Діло, 1908, Ч. 61). Організатори — руський ліцей запросили численних слухачів на твори Р. Вагнера, В. Моцарта, Ф. Колесси, М. Лисенка, П. Ніщинського, І. Біликовського, прозвучав відомий романс російського композитора К. Вільбоа “Моряки”. Як звичайно, не обійшлося без віршів Т. Шевченка [10, арк. 65]. Такі самі вечорниці організувала читальня “Просвіти” в залі Народного дому [35]. І вже майже наприкінці 1908 року (17 грудня) у великому залі Народного дому українська молодь влаштувала ще одні вечорниці [10, арк. 80-81]. У ліцеї Руського інституту для дівчат у Перемишлі свято Т. Шевченка відзначили 13 березня 1909 р. [11, 39].

1910 р. (8 березня) знову відбулося свято — молодь руської гімназії в Перемишлі влаштувала в пам'ять Т. Шевченка концерт [12, арк. 3]. Газета “Руслан” розмістила на своїх сторінках відгук, відзначивши передусім величавість убранства залу Народного дому та велику кількість артистів і глядачів, готових гідно вшанувати пам'ять Кобзаря [13].

Зауважимо, що гостем кількох вечорів був єпископ Чехович, який підтримував українців і особливо опікувався жіночою семінарією. На одному з таких вечорів (12 березня) семінаристки зібрали свідоме жіноцтво та старше покоління перемишльців [14]. Того року інституції Перемишля ще провели кілька вечорів, запропонувавши велику програму [15].

На урочистостях 17 березня 1910 р. широко представлено музику М. Лисенка, Й. Кишакевича та В. Матюка. Газета “Руслан” схвально відгукнулася про цей та наступний концерти [16, арк. 17], однак цілком інакше висвітлювала цю подію “Діло”, розмістивши не дуже схвальні, критичні відгуки на всі виступи у Перемишлі (Діло, 1910, Ч. 69).

Наступні урочистості відбулися 1911 р. Це були п'ятдесяти роковини від смерті великого поета, які молодь вирішила від-

святкувати дуже велично, з багатою програмою. Спочатку їх відзначали 4 березня учениці українського ліцею Перемишля в залі Руського інституту для дівчат. 9 березня у “Народному домі” відбувся концерт, який організувала молодь української гімназії Перемишля [17, арк. 36-38]. Окрім цього, 26 березня було організовано загальну урочисту ходу на честь Т. Шевченка, у якій, зокрема, активну участь взяла молодь гімназії [18, 74]. Такі національні походи відбувалися й пізніше під час святкування здебільшого ювілейних дат.

Газета “Руслан” засвідчує, що молодь міста виявляла неабияку активність. Їхні концерти завжди викликали зацікавлення, адже і жіночий інститут, і чоловіча гімназія поклалися передусім на власні сили. Прекрасні концерти 4 та 9 березня (останній у приміщенні Народного дому) не залишили нікого байдужим. Удостоїв честі відвідати захід архіпастир Костянтин. За звичаєм на таких урочистостях виголошували промову про життєвий та творчий шлях поета. Цього разу йшлося про Шевченка і молодь, народ і свободу [19].

Щорічні вечори, присвячені річниці смерті Кобзаря, об’єднали українців Перемишля 21 березня 1912 р. у Народному домі, де були влаштовані молоддю української гімназії Перемишля [20, арк. 25], а наступні — 8 березня 1913 р. у залі Руського інституту для дівчат — ученицями українського ліцею [19, арк. 59-60]. Із нагоди 52 роковин смерті Т. Шевченка у Перемишлі 10 березня 1913 року молодь перемишльської української гімназії організувала концерт, що отримав розголос у пресі [20].

Звичайно, найурочистішими в Перемишлі 1914 р. були святкування 100-річчя з дня народження поета [2, арк. 14]. Наступний день урочистостей продовжили учениці українського ліцею [22, арк. 110], які зібрані кошти передали на ювілейний стипендіальний фонд імені Т. Шевченка, призначений для незаможних учениць. 9 березня в будинку чоловічої гімназії відкрито Шевченкове погруддя [6, 14].

Святкування продовжилися вже 29 березня 1914 р. у залі Народного дому, де заходами всіх українських товариств Перемишля святковим концертом з нагоди 100-річчя Т. Шев-

ченка за участі товариства “Боян”. Розпочався він з доповіді професора Львівського університету Олександра Колесси. Не обійшлося без музичних творів М. Лисенка (Діло, 1914, Ч. 63). У цьому ж приміщенні товариство українських робітників “Воля” також за участі “Бояна” організувало такий самий захід. Кошти з обох вечорів призначалися на стипендію ім. Т. Шевченка [21, арк. 39].

Як повідомляла газета “Руслан”, Шевченкове свято збіглося з освяченням прапора товариства “Сокіл”. Освячення проводив о. митрат М. Подолінський. Після кількох промов розпочався в місті величавий і небувалий досі похід під проводом д-ра Б. Загайкевича. Півтори тисячі представників товариств “Сокіл” і “Січ” з прапорами, шкільна молодь та інтелігенція йшли вулицями міста. Це був добре організований похід, який засвідчив зростання національної свідомості українців. Увечері відбувся концерт на честь Т. Шевченка [23].

Саме в цей час, як свідчить преса було вирішено одну з вулиць міста назвати іменем Шевченка та відкрити пам'ятну дошку, однак в останню мить радник завідувачки ради Лянікевич відмовив у дозволі, мотивуючи тим, що “ся справа належить до компетенції міської ради” [24].

Перша світова війна змінила статус українського населення Перемишля. Події війни майже зупинили творчу діяльність українських товариств, проте були такі події та дати, яких українська громада не могла оминати. Це передусім роковини Т. Шевченка. Незважаючи на початок Першої світової війни, місто й далі вшановувало пам'ять великого поета, зокрема, у червні 1915 р. у молодь влаштувала концерт на його честь, запросивши спеціальних гостей: віце-президента Державної Ради Ю. Романчука, крайового шкільного інспектора І. Копача, директора місцевої школи Ф. Гінця, а також директора А. Алиськевича та радника суду Л. Левицького [25, 29-30]. 1916 р. українська гімназія в Перемишлі вшановувала 55-ті роковини смерті Т. Шевченка 23 березня (Діло, 1916, Ч. 110).

6 квітня 1916 р. у залі Народного дому Перемишля товариство “Боян” за участі всіх українських товариств відзначало шевченківські дні. Оркестр 9-го полку піхоти відіграв

австрійський і німецький гімни, звучали пісні у виконанні чоловічого, жіночого й мішаного хорів. Увесь прибуток із цього концерту призначався для УСС і хворих жовнівців цесарсько-королівської армії в перемишльських шпиталях [25]. Упродовж року в залах Перемишля учнівська молодь організувала кілька вдалих концертів [26, арк. 10; 20-21]. І в наступні роки війни освітні товариства намагалися відродити та підтримати національну самосвідомість, проводячи шевченківські святкування, підтримуючи поезією та музикою національний дух. Вечори відбувалися в залі Народного дому, в українському ліцеї, в Інституті для дівчат. Практично в усіх концертах, які організувала українська молодь, виступали учні та викладачі навчальних закладів [26, арк. 29, 42, 44, 66, 70-71]. Під час польсько-української війни 1919 р. польська влада Перемишля не дозволила влаштувати щорічних святкувань.

Як бачимо, практично щороку Перемишль складав данину пам'яті Тарасові Шевченку, присвячуючи музично-літературні вечори. Усі заходи зі святкування Шевченкових вечорів організувала самотужки громада міста. Найбільше до цього процесу долучалася молодь, яка навчалася в українських освітніх закладах Перемишля. З власної ініціативи вони влаштовували музичні вечори, на яких звучали твори не лише Шевченка, але й вітчизняних і європейських авторів. Користь від таких вечорів була значною, адже вони відігравали важливу виховну роль у формуванні духовності та приналежності до української культури. Талановиті діти, демонструючи свої вміння, долучалися до процесу національного самоствердження українців Галичини на зламі ХІХ — ХХ ст. Підтримавши таким чином національну ідею, вони виявляли свої знання творів Т. Шевченка, адже дуже часто навіть малописьменні селяни в Галичині знали вірші з “Кобзаря”. Для Перемишля це була так звана спроба українізації публічного простору.

1. *Петрикевич В.* История культу Шевченка серед гімназійної молодіжи / Звіт Дирекції ц. к. гімназії з рускою викладовою мовою в Перемишля за шк. рік 1913/1914. — Перемишль. — С. 5-68. 2. *Грицак Є.* Початки культу Тараса Шевченка в Перемишлі // Грицак Є. Вибрані

українознавчі праці. — Перемишль, 2002. — 543 с. **3.** Грицак П. Спогади, листування, публіцистика / "Перемишська бібліотека" Перемишського відділу Об'єднання українців у Польщі. — Т. X. — Перемишль, 2006. — 768 с. **4.** Мета. — 15 березня 1865. — Львів, № 3. — С. 81. **5.** Лисько З. Повстання нашого національного гимну // Українська музика. — 1938. — Ч. 9-10. — С. 166. **6.** Пилипович В. Культ Шевченка у Перемишлі // Перемишські дзвони. — Перемишль, 1992. — №3. — С. 12-15. **7.** Звіт дирекції Цісарсько-Королівської гімназії з рускою викладовою мовою в Перемишлі за шкільний рік 1912/1913. — Перемишль, 1913. — 111 с. **8.** Звіт Дирекції Цісарсько-Королівської гімназії з руским викладовим язиком в Перемишлі за рік шкільний 1909/1910. — Перемишль 1910 та інші звіти, які видавано щорічно до 1939 р. — 79 с. **9.** ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 129. — С. 23. **10.** ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 130. **11.** VI. Звіт дирекції ліцея руского інститута для дівчат в Перемишлі з правами державних шкіл за рік шкільний 1908/1909. — Перемишль, 1909. — 49 с. **12.** ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 131. — С. 3. **13.** Руслан. — 1910. — Ч. 48. — С. 3. **14.** Руслан. — 1910. — Ч. 49. — С. 3. **15.** Руслан. — 1910. — Ч. 55. — С. 3. **16.** ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 131. — С. 17. **17.** ЦДІАЛ України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 132. — С. 36–38. **18.** Звіт дирекції Цісарсько-Королівської гімназії з руским викладовим язиком в Перемишлі за рік шкільний 1910/1911. — Перемишль, 1911. — 95 с. **19.** Руслан. — 1911. — Ч. 61. — С. 3. **20.** ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 133. — С. 25. **21.** Руслан. — 1913. — Ч. 59. — С. 2. **22.** ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 134. — С. 14. **23.** Руслан. — 1914. — Ч. 115. — С. 2. **24.** Руслан. — 1914. — Ч. 121. — С. 3. **25.** Звіт управи гімназійних наукових курсів з українською викладовою мовою у Відни, III., ул. Радецького, ч. 2, за шкільний рік 1914/1915. — Відень, 1915. — 49 с. **26.** ЦДІАЛ України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 135. — С. 9.

Annotation

Tetyana Holdak. Celebration in honour of Taras Shevchenko with Ukrainians of Peremyshl' in the second half of the XIX-th – the beginning of the XX-th centuries. Celebrations in honour of Taras Shevchenko in Peremyshl' in the second half of the XIX-th – the beginning of the XX-th centuries are traced in the article. Study is based upon the materials of the Ukrainian newspapers "Dilo", "Ruslan", "Meta" and documents of the Central state historical archives of Ukraine in Lviv which gave wide panorama of celebration Shevchenkos' evening parties. Especial attention is paid to participation of high school students and pupils.

Key words: *Shevchenkos' evening parties, memory, youth, party.*

Аннотация

Татьяна Голдак. Чествование памяти Шевченко украинцами Перемышля во второй половине XIX – в начале XX ст. В статье прослеживается ход празднований Шевченковских вечерниц Перемышля второй половины XIX – начала XX ст. Источниками статьи стали украинские газеты “Дело”, “Руслан”, “Мэта” и документы Центрального государственного исторического архива Украины в г. Львове, которые невзирая на детали, дают широкую панораму проведения праздничных вечеров. Рассматривается участие в них гимназической и школьной молодежи.

Ключевые слова: Шевченковские, вечерницы, память, молодежь.